

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשל"ב

יוצא-לאור לש"פ שופטים, ז' אלול, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילדה ברכה שתחי

ליום הולדתה כ"ח מנחם-אב ה'תשע"ט

ולזכות אחיותי ואחי

מרים חי', פריידא מלכה, מנחם מענדל,

מנוחה רחל, חנה ליבא, מושקא, משה חיים ושיינא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו מרת אסתר שיחיו ליין

ולזכות זקניהם שיחיו

הוספה

בי"ה, י"א אדר תשי"ג
ברוקלין.

האברך ... שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבי' אדר והקודמים, ומה שכותב במכתבו האחרון שהולך הוא מבולבל ומפוזר עד שלפעמים עולה מחשבה במוחו לעזוב את הלימוד בישיבה ומביא אותו לידי עצבות ורעיונות וכו'.

הנה ברור יהי הדבר בעיניו שכל זה הוא מעצת היצר המתחכם לדבר לפי רוחו של כל אחד ואחד ובאותיות שתתאימנה אליו. וה"ה גם בנוגע אליו מה שלפי דעתו אינו רואה שהלימוד יפעול עליו ומחשבותיו מבלבלות אותו. הנה מהנכון הי' שבכל יום מימות החול יתן איזה פרוטות לצדקה קודם התפלה בבקר, ויזהר בשמירת שלשת השיעורים מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והם בחומש תהלים ותניא הידועים. ויתאמץ בהשפעה על הנוער לחינוך על טהרת הקדש. כן יהי חקוק במוחו היינו בזכרוננו איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא, וישתדל שבכל יום יחזור בעל פה עכ"פ פרק אחד ממשניות ופרק אחד מתניא ויסיח דעתו מעצבות ודאגות וכו', ואז — לאט לאט אגרשנו וכו', וכבר ידוע המבואר בתניא בכמה פרקים אודות מעלת עבודה דאתכפיא.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים ושיומשך זה בעבודה בפועל במחשבה דבור ומעשה.

לאט לאט אגרשנו: ע"פ משפטים כג, ל.

המבואר בתניא בכמה פרקים מעלת עבודה דאתכפיא: ראה תניא פט"ו. פכ"ז. ועוד.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שופטים, ז' אלול, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשל"ב, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

בדר"ח אלול, ה'תשע"ט,
צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

טז. ובנוגע לאלו שצריכים להתווכח ע"ד הצורך לקבוע בחוק שיהודי הוא רק מי שהתגייר כהלכה — לא צריך להרחיק לכת כדי להוכיח שאין שחר לטענותיהם, אלא מדבריהם גופא רואים שהם סותרים את עצמם: לא מזמן יצאו בעצמם עם הבטחה, שלקראת הבחירות ישתדלו ויפעלו שיוסיפו תיבת "כהלכה". וכיון שכן, מדוע לא עוסקים בזה כבר עכשיו? ...! ומה גם שאי אפשר לסמוך על ההבטחות שלהם, כפי שכבר הי' לעולמים, שהבטיחו לפלוני שיפעלו ענין מסויים, ועד היום הזה לא בא הדבר לידי פועל.

נגשו ליהודי דתי והבטיחו לו שאם יצביע כמותם, אזי יתנו לו כך וכך (והוסיפו לאיים עליו, שאם לא יעשה כן, יזרקו אותו מהדירה וכו'), ועד היום הזה לא קיימו — ואין בכוונתם לקיים — את הבטחתם!

הם מרמים מאה אלף יהודים שבחרו בהם להיות באי-כחם, וכשבא לפועל, לא מתחשבים עמהם כלל, אלא עושים כל מה שרוצים (וכך נוהגים גם בנוגע להצבעה ב"כנסת", שההחלטה נקבעת ע"פ דעתם של אנשים אחדים בלבד⁸⁶), ועד שמכריחים את הרבנים לעשות כרצונם (כמו ברוסיה, שהיו ממנים "רבנים מטעם"...) ובאם לאו, יפטרו אותם (שזה גרוע יותר מכמו שהי' ברוסיה, שפיטרו אותם בגלל שהלכו נגד קומניזם, ואילו כאן מפטרים אותם בגלל שפוסקים ע"פ התורה).

ובכל אופן, אם הם רואים שאין ביכלתם לפעול לטובת חיזוק היהדות — עליהם לסוג אחור ולהתפטר מתפקידם! לא נולדת "שר", ובמילא לא נורא אם תחדל להיות "שר"!!! "ערום יצאת"⁸⁷, והרי הדבר הראשון שנותנים לילד שנולד הוא — לימוד תורה, וא"כ, הנך יכול לחזור ולהתחיל ללמוד תורה, ולא באופן⁸⁸ שאתה תלמד את התורה מה שאתה רוצה, אלא שתלמד מה שהתורה אומרת!!!

ויהי"ר שמכאן ולהבא יראו סוכ"ס את האמת,

— ובפרט שכבר התחילו לחשוב ולהתבונן היתכן שנפלו למצב ירוד כזה, עד שהם עצמם לא היו יכולים לשער שיכולים ליפול למטה כ"כ — ולא יהי' צורך בכך שתהי' להם מפלה, אלא הכל יהי' בדרכי נועם ודרכי שלום וכו'⁸⁹.

בס"ד. שיחת* ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

א. חדשי השנה נקראים בשני סוגי שמות:

(א) החדשים כפי שנקראו בלשון הקודש בתורה ונביאים, כמו: "ירח האתנים"¹ — תשרי², "חודש האביב"³ — ניסן וכו'.

(ב) שמות החדשים שעלו עמהם מבבל⁴, כמו "ניסן", "אלול" וכו', שאינם שמות בלשון הקודש, כי אם מלשונות בבל⁵.

ההפרש ביניהם מוכן ע"פ מה שמבאר אדמו"ר הזקן בתו"א פ' משפטים⁶ החילוק בין אבן ללבינה, שאבן היא בריאה בידי שמים, ובכללות הן האותיות שבתושב"כ בלשון הקודש; ולבנים הן בריאה בידי אדם והן האותיות של ע' לשון, "ולא גלו ישראל אלא להוסיף כח העלאת של ע' לשון ללשון הקודש.. וכמו שמצינו בתנאים ואמוראים שדברו בגמרא בלשון ארמי.. וכן אנו מתרגמים התורה בלשוננו לשון לע"ז⁷, שהוא ענין העלאת הלע"ז ללשון הקודש".

[והרי זה כמו כללות העלאת עניני הרשות לקדושה, עי"ז שמקיימים בהם מצוה, וכמו במצות תפילין (ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"⁸), שלוקחים עור של בהמה גשמית (אפילו לא הבשר, שיכול להתעלות ולהיות דם ובשר כבשרו של האדם, אלא העור, שהוא החלק הכי תחתון שבבהמה), וכותבים עליו "שמע ישראל גו' ה' אחד"⁹, שאז נעשה עצם הדבר הגשמי — חפצא דקדושה. ועד"ז בנוגע לשמות

באשורית — משא"כ פ"י אב בלה"ק — הרי אינו שיך לחודש זה. (6) עז, ג ואילך.

(7) וכמו בקריאת "שנים מקרא ואחד תרגום" (ראה שו"ע אדה"ד או"ח רסרפ"ה. וש"נ). — מהנחה בלתי מוגה.

(8) קידושין לה, א. וש"נ.

(9) ואתחנן ו, ד.

(* תוכן שיחות א"ב הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ט ע' 296 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(1) מלכים"א ח, ב.

(2) ר"ה יא, א.

(3) פרשתנו טז, א.

(4) ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב. ב"ר פמ"ח, ט.

תוד"ה מדברי — ר"ה ז, א.

(5) רמב"ן בא יב, ב. ולכאורה קשה משם אב; אבל מובא* שנק' כן בבבל, בלי אשורית — ע"ש עניני תקופה זו בשנה כפי שנקראים

(86) ע"פ איוב א, כא. קהלת ה, יד. 123. תש"ד ע' 88. תש"ו ע' 21. וראה גם

(87) ראה גם אנ"ק ח"ל ע' קטז. וש"נ.

(88) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 70. תש"ב ע' (89) חסר הסיום (המור"ל).

(* ראה "מקדמוניות היהודים" (לר"א עפשטיין), וויען תרמ"ז ס"ע 23, ירושלים תשכ"ה ס"ע כב. וראה גם בהנסמן בלקו"ש חכ"ג ע' 214 הערה 11.

החדשים שעלו עמהם מבבל, שע"ז שקבעו להשתמש בשמות אלו בשטרות שע"פ תורה, נעשו דבר שבקדושה¹⁰].

ומכיון שמעלים הע' לשון לקדושה, הרי מובן שגם מתחילה יש בהן ניצוצות נעלים דקדושה [שהרי כל כוונת התהוותן הוא בכדי שיוכלו ויתעלו לקדושה], אלא שנמצאים בהן בהעלם.

וזהו מה שמצינו בשם אלול (שהוא מהשמות שעלו עמהם מבבל) כמה ר"ת בלשון הקודש, שהו"ע ניצוצות הקדושה הנמצאים ברמז ובהעלם בלשונות אוה"ע¹¹.

ב. והנה, איתא בכתבי האריז"ל¹² שאלול הוא ר"ת "אנה לידו ושמתי לך"¹³, "לרמוז כי הקב"ה בחסדו אנה וזמן חודש אלול, לכל מי שחטא בתוך השנה, שישוב אז בתשובה ויקבלוהו כו".

ופירושו, דכשם שערי מקלט כפשוטן ענינן הוא מקום מיוחד להנצל מגואל הדם, לפי ש"לא צדה והאלקים אנה לידו", לכן "ושמתי לך מקום"¹³, עד"ז הוא בענין "מקלט" בזמן, שהוא חודש אלול: מכיון ש"האלקים אנה לידו", שאפשרות ענין החטא באה מצד הקב"ה¹⁴ ש"נורא עלילה על בני אדם"¹⁵, לכן "ושמתי לך מקום", שמכין¹⁶ זמן מיוחד למקלט להנצל מן החטא, שהוא ענין התשובה שבחודש אלול.

והיינו שבחודש אלול על האדם לעשות חשבון צדק בנפשו מכל מה שעבר עליו במשך כל השנה¹⁷ במחשבה דיבור ומעשה, לתקן כל הצריך תיקון ולמלא כל מה שהחסיר בעבודתו בשנה שעברה, הן בדקות, ועד לענין "כדבעי לי למעבד לא עבד"¹⁸, שלפי ערך מדריגתו ה' צריכה להיות עבודתו באופן נעלה יותר, ועאכו"כ כפשוטו, לתקן את אשר עיוות בענינים הבלתי רצויים שעשה.

ג. וענין התשובה שבחודש אלול, שהו"ע ערי מקלט, שייך לכאו"א:

(10) מהנחה בלתי מוגה.
 (11) להעיר ממפרשים לויצא לא, מז (וראה גם לקו"ש חכ"א ע' 447 ובהערות).
 (12) לקו"ת ושעה"פ לאריז"ל* פ' משפטים (כא, יג). פ"ח שער ר"ה פ"א.
 (13) משפטים שם.
 (14) סוכה נב, ב.
 (15) תהלים טו, ה. ראה תנחומא וישב ד.
 (16) תו"ח ח"ב דיי"ג ואילך. נתבאר בארוכה בד"ה באתי לגני תשל"א (פ"ה ואילך — תו"מ חס"ג ע' 64 ואילך). וש"נ.
 (17) כדרכו של הקב"ה שמקדים רפואה למכה (מגילה יג, ב). — מהנחה בלתי מוגה.
 (18) ע"ד המבואר בתניא אגה"ת (ספ"י) בנוגע לכל שבוע — "פעם א' בשבוע לפני יום השבת", ועד"ז בערב ר"ח — בנוגע לכל החודש (מהנחה בלתי מוגה).
 (19) כתובות סז, רע"א.
 (20) וכאמור בהתוועדויות האחרונות שבשנה זו מלאו ארבע מאות שנה להסתלקותו (מהנחה בלתי מוגה).
 (21) כתובות סז, רע"א.

כי על כל מוצא פי ה' גו", דקאי על הניצוץ האלקי שבמאכל — דלכאורה אינו מובן: מדוע זקוק האדם לניצוץ האלקי שבמאכל, בה בשעה שבאדם עצמו יש ניצוץ אלקי, והרי האדם עצמו הוא למעלה מהמאכל שאינו אלא מדצ"ח — כיון שהניצוץ קדושה שבמאכל שרשו למעלה יותר מהניצוץ קדושה שבאדם.

ותכלית העבודה היא לברר את הניצוצות התחתונים ביותר, ועד שגם הענינים הבלתי-רצויים יהפכו לקדושה, שע"ז ניתוסף עליו גדול יותר.

וזהו גם משנת"ל במאמר¹⁹ — על יסוד מאמר של רבינו הזקן שנדפס באור התורה עם הגהות הצ"צ²⁰ — בפירוש הכתוב²¹ "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", שהתכלית ד"ראה אנכי גו" היא שיומשך ב"ברכה וקללה" — להפוך את הקללה לברכה, שע"ז ניתוסף עליו גדול יותר, שלכן אמרו רז"ל²² "טוב זה מלאך חיים, מאד זה מלאך המות", שדוקא ע"י הפיכת ענין בלתי רצוי, נעשה העילוי ד"טוב מאד", וכמבואר גם בפירוש הכתוב²³ "והפכתי אכלם לששון" (שזהו גם תוכן ענינו של חודש מנ"א).

טו. וכאן המקום — כיון שלדאבוננו יש עדיין צורך — לדבר אודות הענין של "מיהו יהודי":

ובהקדים — שלמרות גודל הידידות ששררה בין רבי לאנטנינוס, הנה כל זמן שרבי לא גייר אותו, ה' אנטנינוס גוי כמו כל שאר הגויים! ואע"פ שהיו אצלו ניצוצות קדושה מעולם התהו כו' — הנה קודם הברור (ע"י הגיור כו') הרי זה רע גמור.

וכפי שמצינו בנוגע ליעקב ועשו, שאע"פ שאצל עשו היו ניצוצות קדושה נעלים מעולם התהו, שזהו ענין ד' מאות איש שבאו עם עשו, ששרש שרשם הוא מארבע מאות שקל כסף שנתן אברהם לעפרון, שהם ת' עלמין דכסופין שנמשכים מבחי' עתיקא קדישא²⁴, מ"מ, התיירא יעקב ממנו, כמ"ש²⁵ "וירא יעקב מאד וייצר לו", ולכן עשה כמה פעולות: "ויחץ את העם וגו'" — כיון שקודם הברור הרי זה רע גמור.

ומזה מובן גודל החומר שבגזירה האיומה של "מיהו יהודי" — שגוי שלא התגייר כלל, רוצים לרשום אותו בתור יהודי!

(79) ירמ' לא, יב.
 (80) ראה אוה"ת פרשתנו ס"ע תרנח ואילך.
 (81) ריש פרשתנו.
 (82) יל"ש בראשית רמז טז.
 (83) ראה תו"א וישלח כד, ג.
 (84) ריש פרשתנו.
 (85) וישלח לב, ח.

אמנם, כיון שכל המדריגות הנ"ל הם כפי שהשכל הוא עדיין אצל הרב, הנה כיון שהרב הוא למעלה באין ערוך מהתלמיד, אזי גם אור השכל שממשיך לתלמיד הוא באופן שבאין ערוך — אורות מרובים, ועי"ז נעשה הענין דשבירת הכלים.

יג. והתיקון לזה בג' הדרגות הנ"ל נעשה ע"י ג' הענינים דצנון — שמחתך המאכל, חזרת — שמהפך המאכל, וקישות — שמרחיב המעים: לכל לראש — צריך לחתך המאכל, היינו, שמיד כשמתעורר הרצון אצל הרב להשפיע לתלמיד, הנה כדי שלא יומשך באופן של אורות מרובים שיכול לפעול ענין של שבירה כו', צריך הרב לצמצם את אור השכל הכללי שלמעלה מהתחלקות פרטים, ולחשוב אודות פרטי השכל. ולאח"ז צריך להפך המאכל, היינו, שההשפעה לתלמיד לא תהי' כפי שהיא אצל הרב, מלמעלה למטה, שתחילה ישנו האור הכללי (כתר) ולאח"ז באים הפרטים (חכמה וכו'), אלא ישפיע לו באופן דמלמטה למעלה: תחילה פרטי השכל, ומזה יבוא אח"כ לאור הכללי של השכל. ולאח"ז צריך להיות ענין הרחבת המעים, היינו, הרחבת הכלים, כי, כשהרב ממשיך כלים לתלמיד, הנה כיון שהכלים נמשכים מהרב, הרי הם כלים קטנים, והיינו לפי שאינם נמשכים באופן שמהתעבות האור נעשים הכלים⁷⁵, שאז הכלים הם רחבים, אלא המשכתם היא מהאור עצמו, שאז הם כלים קטנים, ויכולים להשבר, ולכן צ"ל תיקון הכלים — שיהיו כלים רחבים.

יד. וזהו כללות ענין עבודת הבריורים — לברר את ניצוצות הקדושה מעולם התהו שע"י שבירת הכלים נפלו למטה עד למציאות הרע כו'.

והענין בזה:

ניצוצות אלו שנפלו למטה הם בעצם נעלים יותר, ואדרבה: ככל שהניצוץ נופל למטה יותר, הרי זה מורה ששרשו למעלה יותר, כידוע⁷⁶ המשל מנפילת החומה, שהאבן שבראש החומה נופלת למרחוק יותר כו'. ומצד זה הוא גודל העילוי שנעשה ע"י בירור עניני העולם, שמעלים ומחזירים את הניצוצות לשרשם בקדושה (אע"פ שלא פועלים ענין חדש, שהרי מלכתחילה הם ניצוצות דקדושה).

וכמבואר בכתבי האריז"ל⁷⁷ מ"ש⁷⁸ "לא על הלחם לברו יחי' האדם

(75) ע"ח שמ"ז פ"א. ועוד.

(76) ראה לקו"ת ראה יט, ג. ובכ"מ.

(77) ל"ת וסה"ל להאריז"ל עה"פ עקב ח, (78) עקב שם.

גם מי שלא חטא ועבר את הדרך בכל משך ימי השנה ועבודתו היתה בשלימות, שייך הוא ומחוייב במצות התשובה, שהרי עיקר ענין התשובה הוא כמ"ש¹⁹ "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", כמו שמבאר אדה"ז²⁰, ותמיד צריך לעלות ולהגיע למדרי' עליונה מכמו שהי' קודם לזה²¹. ובמיוחד שייך זה לחודש אלול שהוא זמן התשובה, כמובא לקמן בשם הטור, ומרומז בשם אלול"ל (אני לדודי כו').

ויתירה מזו — עיקר ענין ערי מקלט נאמר למשה דוקא:

בכתבי האריז"ל²² מקשה על מ"ש "אנה לידו" — לשון נסתר, "ושמתי לך" — לשון נוכח, והול"ל ושמתי לו מקום. ומתוך, "שירמוז בזה למ"ש בזהר²³ .. כי הקב"ה ציוה למשה שיפריש ג' ערי מקלט בעבר הירדן להיות לו לעצמו למקלט מן סמאל גואל הדם של המצרי שהרגו משה .. וזהו ואשר לא צדה, זה משה²⁴, אז ושמתי לך מקום, לך לעצמך²⁵, וזה משה וכו'".

ועפ"ז מובן גם בענין הרוחני דערי מקלט בחודש אלול, שענין זה נאמר בתחילה למשה²⁶, וכמרומו בנגלה דתורה²⁷, "בר"ח אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות האחרונות .. לכך התקינו חז"ל .. כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה".

ולאידך גיסא, גם מי שהוא במדרי' הכי תחתונה, שעבר עבירה במזיד, שייך הוא לערי מקלט בחודש אלול לנוסף לכך ש"אחד שוגג

(19) קהלת יב, ז.

(20) לקו"ת ר"פ האזינו.

(21) וכמדובר בהתוועדות שלפנ"ז (שיחת

כ"ף מנ"א בתחלתה (לעיל ע' ...)) בנוגע ל"צדיקים" ש"אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, שנאמר (תהלים פד, ח) ילכו מחיל אל חיל" (ברכות בסופה. וש"נ), וכן הוא בענין ד"תשוב אל האלקים", דכיון ש"האלקים" הוא אין-סוף, הרי גם ההליכה לשוב אליו היא עד אין-סוף (מהנחה בלתי מוגה).

(22) שעה"פ שם.

(23) ח"ב קיד, ב.

(24) כמו בפסוק (ר"פ משפטים) "ואלה

המשפטים אשר תשים לפניהם", שקאי על משה (מהנחה בלתי מוגה).

(25) ואעפ"כ לא נאמר "אנה לידך", אלא

"אנה לידו" (לשון נסתר) — כי, "אנה גו"ו

קאי על החטא, וכיון שהריגת המצרי ע"י משה

לא היתה חטא, לפי שהמצרי נתחייב מיתה

בגלל שעבר על המצוות שנצטוו בני נח (ראה תו"ש שמות ב, יב (אות קא). וש"נ), לכן לא נאמר "אנה לידך", כיון שאצל משה לא הי' ענין של חטא. ומ"מ, כיון שלפי ערך גודל מעלת משה הנה גם על ענין זה הוצרך לתיקון, לכן, בנוגע לענין התיקון נאמר בלשון נוכח: "ושמתי לך" (מהנחה בלתי מוגה).

(26) ומזה מובן גודל והפלות ענין התשובה ותיקון חודש אלול — ששייך אפילו למי שנמצא בדרגא נעלית ביותר, ברוגמת דרגת משה רבינו, שאין לו שייכות לענין של עבירות, אפילו לא בשוגג, ובודאי לא במזיד, להיותו צדיק גמור עובד ה' באהבה בתענוגים כו'; ועאכ"כ בנוגע לאלו שאינם בדרגת משה רבינו — והרי "מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג כו'" (תניא פמ"ד) — שבדאי צריך להיות אצלם ענין התשובה (מהנחה בלתי מוגה).

(27) טור ריש הלכות ר"ה מפרדר"א (פמ"ו).

ואחד מזיד²⁸ מקדימים לערי מקלט²⁹], מכיון ש"אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות³⁰, כי יהודי מצד עצמו אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, כתורת אדמו"ר הזקן³¹; ומה שעובר עבירה הוא לפי שנדמה לו שעודנו ביהדותו³² — הרי בעברו עבירה בכל אופן שיהי' אינו מזיד לכל פרטיו.

ד. והנה, בערי מקלט כפשוטן מצינו: "חייבין ב"ד לכוין הדרכים לערי מקלט לתקנם ולהרחיבם... ורוחב דרך ערי מקלט אין פחות משלשים ושתיים אמות, ומקלט מקלט הי' כתוב על פרשת דרכים, כדי שיכירו הרצחנים ויפנו לשם"³³.

ומזה מובן הענין גם בערי מקלט ברוחניות — שלא די ומספיק שכל אחד יברח בעצמו לערי מקלט להציל את עצמו באותיות התורה ועבודת התשובה בחודש אלול, אלא מוטל על כאו"א³⁴ לפרסם הדבר בכל מקום שידו מגעת, ולפרסם כהוראת הכתוב³⁵: "כשופר הרם קולך".

וכמו שמצינו בנשיאי ישראל, אשר, מתאים למצב דורם, היו אלו אשר עיקר עבודתם היתה במקומם, ובנ"י היו באים אליהם והנשיאים היו מורים להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון; והיו נשיאים אשר נוסף לזה גם עסקו הרבה לבקר בעצמם את בני ישראל במקומות מושבותיהם ולהביא אליהם את דברי תורתם והוראותיהם³⁶ —

כן הדבר בענין האמור, אשר על כל אחד ואחד להציל עצמו מגואל הדם הוא היצה"ר כו' ב"ערי מקלט"³⁷ דחודש אלול; וגם היהודיע ולפרסם

(28) ואז — "זרונות נעשות לו כשגגות", ולאח"ז, גם ה"שגגות" "נעשות לו כזכיות" ממש (יומא פו, ב. וראה תניא פ"ז), באופן שלא ניכר שמם כלל (מהנחה בלתי מוגה).

(29) מכות ט, ב.

(30) סוטה ג, א.

(31) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.

(32) תניא פי"ד, כד, כה.

(33) רמב"ם פ"ח מהל' רוצח ושמירת נפש ה"ה.

(34) ובפרט אלו שבדורם הרי הם בדוגמת משה רבינו — ראשיישיבות, מלמדים ומדריכים, שתפקידם להיות מורי-דרך לבנ"י, שזוהו ענינו של משה רבינו (מהנחה בלתי מוגה).

(35) ישע"י נח, א.

(36) ולדוגמא — כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ראה אג"ק שלו ח"ג ס"ע תג (נעתק ב"היום יום" ג כסלו)) אודות החילוק בין הבעש"ט להרב המגיד*, שהבעש"ט הי' מחזר במושבות בנ"י כדי לפעול עליהם כו', ואילו המגיד הי' יושב במקומו, והיו באים אליו כו'. ועד"ז ראינו אצל נשיאי חב"ד, שיש מהם שעיקר עבודתם היתה בנטיעות כו', ויש מהם שעיקר עבודתם היתה במקומם, ונסיעותיהם היו בדרך טפל כו' (מהנחה בלתי מוגה).

(37) ולהעיר, שגם בנוגע לערי מקלט ישנם ב' אופנים הנ"ל: בזמן הבית — הי' הענין דערי מקלט כפשוטו, באופן שהערים היו במקומם,

(* ששנה הבאה — שההכנה אל"י מתחילה בחודש אלול — היא שנת המאתיים להסתלקותו.

יא. והענין בזה:

רבי ואנטנינוס הם כמו יעקב ועשו — תיקון ותהו"ו. וכללות ענין הקשר והשייכות שבין רבי לאנטנינוס, שהתעסק עמו כו', עד שסוכ"ס נתגייר כו' (כמסופר בגמרא⁷²) — הרי זה ענין הביורור דתהו ע"י התיקון. וכיון שבג' המאכלים צנון חזרת וקישות מרומז ביטול ג' הענינים שהם סיבת השבירה דתהו (כפי שמבאר אדמו"ר בארוכה), לכן, דוקא רבי ואנטנינוס, שעל ידם נעשה הביורור דתהו ע"י התיקון, לא פסקו משולחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישות.

יב. ויש להוסיף ולבאר ג' הענינים שהם סיבת השבירה דתהו (שנתבארו בדברי אדמו"ר) — בסגנון דתורת החסידות:

כללות הענין דשבירת הכלים מבואר בחסידות⁷³ ע"פ משל מרב ותלמיד, שהרב מצד עצמו הוא בעילוי שבאין ערוך להתלמיד (עד שלגבי הרב לא נחשב התלמיד למציאות), ואעפ"כ, כשיש אצל הרב רצון להשפיע לתלמיד, הרי זה מכריח אותו לחשוב אודות התלמיד, ואז מתחילה אצל הרב תנועה של המשכה מלמעלה למטה.

אמנם, כיון שזוהי מחשבת הרב אודות התלמיד, הרי מובן שה"אור" הוא עדיין באין ערוך לתלמיד, להיותו עדיין לפני שבא לכלל השפעה לתלמיד. והיינו, שהתחלת מחשבת הרב אודות התלמיד היא מצד הרצון שמכריחו לחשוב אודות התלמיד, שענינו בספירות הוא בחי' הכתר, שענינו אור כללי, שזוהי הדרגא הראשונה של המשכת האור, שלכן יש כבר תנועה של המשכה מלמעלה למטה, אבל זה עדיין באופן של אור כללי, שאף שממנו נמשכים כל הפרטים, הרי כפי שהפרטים נמצאים עדיין באור הכללי, הם באופן כללי שלמעלה מהתחלקות לפרטים.

ולאח"ז באה הדרגא הב' — כפי שהרב חושב איך להשפיע לתלמיד, שאז מתחילה ההתחלקות לפרטים כו'.

[ובענין השמות — הרי זה החילוק בין שם ע"ב לס"ג, ששם ע"ב, בחי' משכיל לאיתן האזרחי⁷⁴, שלמעלה משינויים, לא שייך בו התחלקות פרטים; ורק בשם ס"ג מתחיל הענין של התחלקות פרטים].

ולאח"ז באה הדרגא הג' — שבכדי להשפיע לתלמיד בפועל, יש צורך בכלים שבהם יומשך אור השכל.

(71) ראה תו"א ר"פ וישלח. ובכ"מ.

(72) ירושלמי מגילה פ"א הי"א. הובא המשך תרס"ו ע' רפו ואילך. ועוד.

(74) ראה סה"מ תש"ג ס"ע 72 ואילך. בתוס' ע"ז שם יו"ד, סע"ב.

אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שלה. וש"נ.

י. בנוגע להערות אמו"ר — הנה בהמשך להמדובר בהתוועדות שלפנ"ז⁶⁶ אודות ההערה הראשונה בספר שנדפס זה עתה⁶⁷, נתעכב עתה על ההערה בנוגע לפרשת וירא⁶⁸:

על הפסוק⁶⁹ "שני גוים בבטנך", איתא בגמרא⁷⁰ "א"ת שני גוים אלא שני גיים, זה אנטנינוס ורבי, שלא פסקו משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישות לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, דאמר מר צנון מחתך המאכל, חזרת מהפך המאכל, קישות מרחיב מעים וכו'".

ומבאר אמו"ר בארוכה ע"ד הקבלה ענינם של ג' הדברים צנון חזרת וקישות ושייכותם לרבי ואנטנינוס וכו' — כיון שבפשטות הענין ע"פ נגלה אינו מובן מהי גודל המעלה ש"לא פסקו משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישות לא בימות החמה ולא בימות הגשמים", שבזה מתבטאת הפלאת מעלתם של רבי ואנטנינוס?!

והגע עצמך:

רבי — הי' אז הכי גדול אצל בני; ועד"ז אנטנינוס — שהי' אז מלך רומי, מושל בכיפה, עשיר מופלג, עם צבא גדול וכו'. ולאחרי כל זה, הנה כשרוצים לבאר גדלותם של רבי ואנטנינוס ("גיים"), מבארים זאת בכך ש"לא פסקו משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישות" — ענינים פשוטים לכאורה!

הגמרא מבארת אמנם מעלת ג' דברים אלו, ש"צנון מחתך המאכל, חזרת מהפך המאכל, קישות מרחיב מעים", אבל אעפ"כ, הרי הם דברים פשוטים שיכולים להיות וישנם גם אצל אדם פשוט ביותר, ולכאורה, לא בהם מתבטאת גדלותם של רבי ואנטנינוס.

ואף שעיקר החידוש הוא ש"לא פסקו משלחנם" . לא בימות החמה ולא בימות הגשמים" — הרי כיון שדברים אלו מסייעים לעיכול המאכלים, היו כנראה כו"כ אנשים שמצאו עצה כיצד להשיג דברים אלו במשך כל ימות השנה, וכיון שכן, עדיין לא מובן כמה מתבטאת גדלותם של רבי ואנטנינוס שלא פסקו משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישות לא בימות החמה ולא בימות הגשמים?

ועכצ"ל, שג' דברים אלו שייכים במיוחד לרבי ואנטנינוס, ובהם דוקא מתבטאת גדולתם, כפי שמבאר אמו"ר ע"ד הקבלה.

(68) שם ע' ח ואילך.

(69) תולדות כה, כג.

(70) ע"ז יא, א.

(66) ס" (לעיל ע' ...).

(67) לקוטי לוי"ז — ליקוטים על פסוקי תנ"ך ומחז"ל ואגרות קודש (תאריך ה"פתח דבר": עש"ק מברכים חדש מנחם אב, ה'תשל"ב).

הדבר באופן הכי יעיל, לבקר את אחינו בני" במקום מושבם³⁸, אשר גם הם³⁹ יצליחו לברוח בעבודת התורה והתשובה דחודש זה.

והפרסום יהי' לא רק בעצם הדבר, שישנו הענין דערי מקלט, אלא להורות גם את הדרך איך להגיע למקלט, אשר הוא ע"י העבודה בכל הג' קוין הרמוזים בהר"ת של חודש אלול⁴⁰:

אלול: ר"ת⁴¹ "אנה לידו ושמתי לך" (אף שבכללות קאי על הזמן דאלול כנ"ל, שהוא זמן התשובה וכו', הנה בפרטיות קאי על) תורה — "דברי תורה קולטין"⁴¹.

אלול: ר"ת⁴² "אני לדודי ודודי לי"⁴³, שהוא קו העבודה — תפלה⁴⁴.

אלול: ר"ת⁴⁵ "איש לרעהו ומתנות לאביונים"⁴⁶ — קו גמילות חסדים.

ויסוד והקדמה לכל הנ"ל היא עבודת התשובה המרומזת⁴⁷ בהר"ת⁴⁸ —

"(ומל ה"א) את לבבך ואת לבב (זרעך)"⁴⁹.

ה. וענין זה — לפרסם את ענין ערי מקלט דחודש אלול לכל

ישראל — גם הוא שייך לכאו"א:

גם זה האיש שאינו שייך מצ"ע לשום ענין של חטא וכו', עליו

(39) כולל גם מי שעד עתה לא ידע כלל אודות המציאות של ערי מקלט, והצורך לברוח לשם, בגלל היותו "תינוק שנשבה" (מהנחה בלתי מוגה).

(40) ראה גם שיחת ש"פ עקב, מבה"ח אלול דאשתקד ס"ג (תור"מ חס"ה ס"ע 111 ואילך). וש"ג.

(41) מכות יו"ד, א.

(42) אבודרהם סדר תפלת ר"ה. פע"ח שם.

(43) שה"ש ו, ג.

(44) פולחנא דרחימותא (דודי) — ראה קונטרס העבודה פרק א' וג'.

(45) ספר ערוגת הבושם בשם ס' אמרכל.

(46) אסתר ט, כב.

(47) לכאורה אפ"ל דתשובה מרומזת בהר"ת "אני לדודי ודודי לי" (עיקר התשובה — מאבהה (יומא פו, סע"א ואילך)), ותפלה בהר"ת "אשירה לה' ויאמרו לאמר" (ש"ע הארז"ל ר"ח אלול) — "להוי' ויאמרו לאמר אשירה" (פע"ח שם), אבל מובדל ר"ת זה מכל ר"ת — הנ"ל — שהוא למפרע.

(48) בעה"ט נצבים ל, ו.

(49) נצבים שם.

והיו צריכים לברוח ולבוא אליהם; ואילו לאחרי החורבן, שאז נתבטל פשטות הענין דערי מקלט, אבל נשאר ענינם הרוחני — התיקון ע"י עבודת התשובה — הרי זה באופן שלא צריך ללכת למקום מסויים, אלא "ערי המקלט" באים לאלו שזקוקים לתיקון ותשובה. וזהו אופן ההנהגה בזמננו — שלא להמתין עד שפלוני יבוא אליו, אלא צריכים לילך אל הזולת ולתקנו כו'. וכמו כללות הענין דהפצת המעיינות חוצה, שאין זה באופן שמביאים את ה"חוצה" אל המעיין, אלא אדרבה: מביאים את המעיין — חוצה (מהנחה בלתי מוגה).

(38) ראה תנדבאר פ"א "הי' להם לסנהדרי גדולה שהניח משה ויהושע כו' לקשור חבלים של ברזל במתניהם ולהגבי' בגדיהם למעלה מארכבוותיהן ויחזרו בכל עירות ישראל יום אחד ללכיש כו' יום אחד לירושלים וכן בכל מקומות ישראל וילמדו את ישראל כו' כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולמות כולן שברא מסוף העולם ועד סופו והם לא עשו כן אלא כשנכנסו לארצם כאו"א מהם נכנסו לכרמו ליינו ולשדהו ואומרים שלום עליך נפשי כדי שלא להרבות עליהן את הטורח כו'".

להשתדל שמי ש"אנה לידו" ינצל ב"מקלט" דחודש אלול, ואדרבה, עי"ז שאנה לידו (לשון נסתר), שיראה שחבירו שעבר עבירה וכו' יבוא למקלט דחודש אלול, אזי ושמתי ג' (לשון נוכח), שנעשה מקלט גם עבורו, היינו שמתעלה עי"ז.

ולאידך גיסא, גם מי שצריך לתקן ענינים בלתי רצויים בעצמו, גם עליו מוטלת החובה להשתדל ולפעול על חבירו שינוס שמה לערי מקלט דחודש אלול. ואף שטוען "קשוט עצמך ואח"כ כו"ו"⁵⁰, שאם את עצמו לא תיקן, איך יתעסק לתקן את חבירו — הנה שתי תשובות בדבר:

(א) גם במצות הצדקה כפשוטה הרי מחוייב בזה כאו"א "אפילו עני המתפרנס מן הצדקה"⁵¹, ועאכו"כ שמחוייב כל אחד בצדקה רוחנית⁵², המביאה לחיי העוה"ז ולחיי העוה"ב⁵³.

(ב) עי" שיראה ויפרסם את ערי המקלט דאלול לעוד יהודי ויעזור לו להקלט בהן, הרי "מדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה"⁵⁴, אלא שכמה פעמים ככה — שהקב"ה יראה ויעזור לו להנצל בהערי מקלט.

נוסף להנ"ל, הרי ידוע מכ"ק אדמו"ר (מהרש"ב) ג"ע⁵⁵ שבזמננו עתה הוא הזמן ד"חטוף ואכול חטוף ואישתי"⁵⁶, שאין סדר בהבירורים וכל דבר הבא לידו — זה עצמו הוראה היא שעליו להתעסק בבירור זה עתה.

ו. וכאן המקום לעורר עוד הפעם⁵⁷ אודות השלוחים הנוסעים בשליחות המל"ח בימי הקיץ לבקר יהודים ולקרובם ליהדות כו"ו⁵⁸ — שהזמן דחודש אלול הוא הזמן המוכשר בפרט לעבודה זו, לעורר יהודים לתורה תשובה ומעשים טובים, ולפרסם בכל מקום שידו מגעת שהזמן דחודש אלול הוא זמן שיכול כל אדם ליכנס למקלט, ובכל הג' קוין דתורה עבודה וגמ"ח. ולכן: כל אלו שנסעו כבר — ימשיכו בזה בחודש אלול, ועאכו"כ אלו שעדיין לא נסעו — יעשו זאת עכשיו בהזמן דחודש אלול, ויצליחו בשליחותם לקרב לב ישראל לאביהם שבשמים.

ועי" העבודה דחודש אלול⁵⁹, יתן השי"ת לכל ישראל לכאו"א

(50) ב"מ קז, סע"ב. הובא בפרשי" עה"ת בראשית ד, כה.
 (51) שו"ע יו"ד סרמ"ז.
 (52) שבזה נכלל גם הענין ד"הוכח תוכיח את עמיתך .. ואהבת לרעך כמוך" (קדושים יט, ידיח), ובאופן ד"לא תאמץ את לבבך גו" (פרשתנו טו, ז). — מהנחה בלתי מוגה.
 (53) ראה ב"מ לג, א.
 (54) סוטה יא, א.
 (55) גרפס ב"מבוא" לקונטרס ומעין ע' 22. אג"ק שלו ח"א ע' רסו.
 (56) עירובין נד, א.
 (57) ראה גם
 (58) לאחרי ההכנה המתאימה בלימוד התורה לעצמם כו'. וכמדובר לעיל () שבשנה זו צריך ענין זה להיות באופן ד"כפלים", הן בכמות, וכ"ש באיכות (מהנחה בלתי מוגה).
 (59) החל משבת מברכים אלול, שבו

כתיבה וחתימה טובה⁶⁰ לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד, ובנקודה הפנימית — ביאת משיח גואל צדק, ויוליכנו קוממיות לארצנו.

* * *

ז. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום וגו'.

* * *

ח. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁶¹ "כי יסיתך אחיך — מאב, או בן אמך — מאם, אשר כנפשיך — זה אביך", מדוע לא נתפרשו גם אמך ואחותך,

— לפי ש"דיבר הכתוב בהוה"⁶² (שלכן נאמר "בסתרה"), ובנוגע להסתה שהיא ע"י טעמי השכל ואמונה או מצד שכנות והתקרבות יתירה, אין זה דבר הרגיל שאדם מבוגר בעל משפחה יוסת ע"י אחותו (בעלת משפחה משלה) או אמו (שאינן לה השפעה כ"כ בעניני שכל ואמונה, וההרגש אלי' כבר אינו בהתקרבות יתירה).

וההוראה, שכדי להזהר מהסתה, לא די בכחות הנפש, מדות ושכל⁶³, עד לדרגת החכמה (אביך), אלא יש צורך בענין המס"נ דוקא — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חי"ט ע' 148 ואילך.

* * *

ט. כאן המקום להשלים הענינים שדובר אודותם בהתוועדות דכ"ף מנ"א, כיון שזוהי ההתוועדות הסמוכה לה, ובפרט שזהו יום השבת של השבוע שבו נכלל גם כ"ף מנ"א.

המשך הביאור בענין שבירת הלוחות שהיו האותיות פורחות — נכלל בשיחת כ"ף מנ"א סט"ו ואילך⁶⁴; והמשך הביאור בפלוגתת רבי ורבנן בנוגע לקרבן עצים, לשיטתייהו בכ"מ בש"ס — נכלל שם סכ"ח⁶⁵.

מברכים את חודש אלול בכל שש הלשונות שבנוסח ברכת החודש, ומסיימים: "ונאמר אמך" (מהנחה בלתי מוגה).
 (60) ולהעיר ממנהג ישראל (מט"א או"ח סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים)) שבכתיבת אגרת לרעהו החל מר"ח אלול מברכו בכתיבה וחתימה טובה (מהנחה בלתי מוגה).
 (61) פרשתנו יג, ז.
 (62) פרשי" משפטים כא, כח. כב, יז. כב, כא. כב, ל.
 (63) וכפי שמצינו בירבעם בן נבט שהי' גדול בתורה (ראה סנהדרין קב, א), ועד שהי' שונה מאה ושלשה פנים בתורת כהנים (שם קג, ריש ע"ב), ואעפ"כ כו'.
 וזהו גם הטעם שצריך להבהיר ש"כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב" (ברכות יט, רע"ב. וש"ג) — שהקס"ד לומר באופן אחר היא מצד גדלותו בתורה כו'.
 (64) לעיל ע' ... ואילך.
 (65) לעיל ע' ... וש"ג.